

12. AZ E-LEARNING KÖNYVTÁRI VONATKOZÁSAI

12.1 A LECKE CÉLJA ÉS TARTALMA

A lecke célja, hogy ráirányítsa a könyvtárosok figyelmét arra, hogy hogyan és mit tehetnek annak érdekében, hogy egyrészt a munkához és a tanuláshoz szükséges források kezelésére megtanítsák a fiatalokat, a felnőtt felhasználókat, szülőket, tanárokat, másrészt a könyvtárba nem tanulási céllal betérő ifjúságnak szórakoztató, de hasznos elektronikus források megtalálásának lehetőségét kínálják az e-learning eszközeivel. A lecke módszertani segítséget nyújt a könyvtárosoknak digitális források használatára épülő e-learning tananyagok témáinak összeállításához, illetve tanfolyamok lebonyolításához.

Tartalom:

- Mire használják a fiatalok az internetet?
- E-learninggel támogatott tanfolyamok módszertana és lebonyolítása
- E-learninggel támogatott tanfolyamok lehetőségei az 5–10 éves korosztálynak
- Az iskolai tehetséggondozás segítése e-learninges könyvtári eszközökkel
- Információforrásokhoz kapcsolódó tematikus képzések
- A pedagógiai munka segítése e-learninges könyvtári eszközökkel
- A tudományos kutatás segítése e-learninges könyvtári eszközökkel
- E-learninggel támogatott tanfolyamok lehetőségei az elektronikus könyvtárak használatáról

12.2 MIRE HASZNÁLJÁK A FIATALOK AZ INTERNETET?

Az ismeretek, a tudás megszerzésének módja napjainkra alapvetően megváltozott. A fiatalok egyre kevesebb könyvet olvasnak, így ismeretszerzési szokásaik is átalakulnak. Keresik a gyors és látványos megoldásokat, amelyek kézenfekvő eszköze a számítógép, de azt nem feltétlenül arra használják, amire az igazán való. Ha utána szeretnének nézni valaminek, nem egy könyvet fognak leemelni a polcra, hanem elindítják az internetes keresőt.

12.2.1 Gyerekek, függőségek és konfliktusforrások

Kóros függőségek kezdettől fogva kísérik az emberiséget. Függővé válhat az alkoholtól, a drogoktól, a dohányzástól, amiről akkor sem tud lemondani, ha az testi, pszichés vagy szociális problémákat okoz. De ugyanígy függőség alakulhat ki a szerencsejátékkal, a különféle médiumokkal, a számítógéppel, a mobiltelefonnal kapcsolatban is. Egyre több televíziós csatorna egyre jobb minőségű adásokat képes sugározni és az egyre gyorsuló médiakonvergencia következtében egyetlen kis készülék birtoklása képessé tesz a folyamatos kommunikációra, információszerzésre és -közvetítésre tértől és időtől függetlenül. De vajon hol húzódik a határ a függőség és az életkori sajátoságként jelentkező túlhasználat között, amely beavatkozás nélkül el is múlik?

Minden kornak megvan a maga jellemző konfliktusforrása, amelyet egy-egy új találmány vagy eszme megjelenése, népszerűvé válása és ellenzőinek fellépése okoz. Napjaink egyik jellemző konfliktusforrása a számítástechnika rendkívül gyors fejlődése. Használatának ellenzői leggyakrabban azt hozzák fel ellene, hogy

- felületességre szoktat (Nem gondolkodom, úgyis mindent megtalálok a neten!),
- elbizakodottá tesz (Én tudom kezelni, a szüleim nem!),
- agresszivitást vált ki (Durva játékprogramok, a játékok ellenőrizetlen használata.).

Feladat:

Olvassa el az internet hatásairól Krajcsi Attila pszichológus véleményét!⁸⁶

12.2.2 Az online játék

Minden kornak megvannak a maga népszerű játécai. A számítástechnika az eszközhasználaton alapuló játékok természetét is meghatározza, amelyeket a különböző korosztályok különbözőképpen fogadnak. Kérdés, hogy csak rombolnak ezek a játékok, vagy vannak pozitív hatásai is? Egyes számítógépes játékok köré internetes közösségek szerveződnek, de ezek szét is esnek, amint a játék kimegy a divatból. A számítógépes játékoknak is, mint minden másnak, lehetnek pozitív hatásai is. Egy Amerikában végzett felmérés szerint azok a gyerekek, akik minden idejüket egy számítógépes játékkal töltötték, sokkal jobban tudtak akár háromfelé is figyelni, mint nem számítógépező társaik, valamint a reflexeik és képfelismerő képességeik is jobbak voltak. Tíz nap játék után a nem játszó csoport képességei is mérhetően javultak.

A játék akkor válik kórossá, ha eszköz hiányában nem tud más elfoglaltságot találni. Amíg nem jut el erre a pontra, legfeljebb az eszköz túlhasználatáról beszélhetünk.

A legnagyobb csapda ebben a betegségben az – mint minden más függőségben is –, hogy ezt a függő nem érzi.

Feladat:

Olvassa el ezt a cikket: Betegség vagy függőség?⁸⁷

12.2.3 A Biztonságos Böngészés Program

A gyermekek biztonságosabb internethez való jogának védelme az információs társadalom valamennyi szereplőjének közös felelőssége. A gyermekvédelem, a minőségi tartalmak népszerűsítése érdekében indult az Európai Unió *Safer Internet* programja, és ennek szellemében fogalmazták meg a *Gyermekekről Internet Charta* célkitűzéseit is. Az alapítók célja egy internetes gyermekvédelmi stratégia kidolgozása, ennek keretében honlap-minősítési rendszer kialakítása, a minőségi tartalmak körének folyamatos bővítése, szűrőszoftverek fejlesztése, hogy Magyarországon is hatékony munka induljon el az oktatás és a tartalomfejlesztés területén.

⁸⁶ Krajcsi Attila: *Az Internettel kapcsolatos régi problémák*. URL: <http://www.staff.u-szeged.hu/~krajcsi/kutatas/inthatas.pdf> (Letöltés: 2011. 05. 18.)

⁸⁷ *Betegség vagy függőség?* URL: <http://www.nana.hu/baba-mama/gyerek/betegseg-vagy-fuggoseg-40493.html> (Letöltés: 2011. 05. 18.)

A Safer Internet program keretében 2008-ban indult *Biztonságos Böngészés Program* (<http://biztonsagosebongesz.hu>) célja, a figyelemfelkeltésen túl, a megoldások keresése is. Ajánlás készült a gyermekeknek, szülőknek és tanároknak, hogy a regisztráció, a chat-beszélgetés, az internetes vásárlás, illetve a társasági fórumok használata során hogyan lehet biztonságosan használni az internetet.

A programot a *Dolphin Knight* elnevezésű speciális szűrőszoftverrel is támogatják, amelyet ma az iskolai számítógépek kb. 15%-ánál használnak. A tartalomszűrésre alkalmas szoftvernek természetesen otthoni felhasználói is vannak, akiknek a száma hétezerre tehető.

A programot egy civil szervezet, a *Webháló Egyesület* működteti, de támogatja az Országos Rendőr-főkapitányság, a Budapesti Rendőr-főkapitányság, együttműködő partner pedig a Symantec Magyarország és a CERT Hungary.

A program honlapjáról ingyenesen tölthető le a szoftver iskolai és otthoni verziója.

12.3 E-LEARNINGGEL TÁMOGATOTT TANFOLYAMOK MÓDSZERTANA ÉS LEBONYOLÍTÁSA

A könyvtár elektronikus források felhasználásával számos programot tervezhet különféle célcsoportoknak, hogy azok célirányosan használhassák fel az interneten fellelhető, munkájukhoz, tanuláshoz, szórakozáshoz felhasználható értékes forrásokat. A könyvtár megtaníthatja felhasználóit, hogyan tudnak eligazodni az interneten található, szinte átláthatatlan mennyiségű elektronikus forráshalmazban. Ez a fejezet ehhez kíván módszertani segítséget nyújtani.

12.3.1 A tanfolyam terve, a képzési cél és az alkalmazandó módszerek összefüggése

Tanfolyamok indításának vannak jogszabályi előírásai, amelyeket be kell tartani, de vannak olyan tartalmi elemei is, amelyekre ettől függetlenül is, már a tervezés időszakában érdemes különös gondot fordítani.

Mindenekelőtt szükséges a *cél meghatározása*. Végig kell gondolni, hogy kit mire akarunk képezni, mit akarunk elérni, miért áll érdekében valakinek részt venni a képzésben. A cél megfogalmazása tehát tükrözi az elérni kívánt eredményt, amely motivációs tényezővé válik.

A tervnek pontosan meg kell határoznia, hogy *kik számára* javasolt a képzés, azaz kiknek a tudását teszi teljesebbé a tanfolyam. Célszerű arra is kitérni, hogy milyen képzettségi szinttel rendelkezőket fogunk bevonni a tanulók körébe, mert csak így hozható összhangba a cél és a képzési tartalom. Adott esetben az életkor szerinti összetétel is fontos lehet. Nem árt tudni, hogy a tanfolyam résztvevői önként, vagy vezetői döntés eredményeként vesznek részt a tanfolyamon, mert más lehet a motiváltság, amely befolyásolja az eredményességet.

Miután meghatároztuk a *célt*, sort kerítünk a *tartalom* és az alkalmazandó *módszerek* megfogalmazására, majd meghatározzuk, hogy mennyi *idő* szükséges a képzési feladat teljesítéséhez, végül a tartalomhoz hozzárendeljük az *eszközöket*, vagyis meghatározzuk, hogy milyen tananyag, jegyzet és segédletek kellenek az eredményes felkészítéshez.

A terv fontos részét képezik a *személyi és tárgyi feltételek*, ezért gondosan tervezzük meg, hogy a képzést milyen technikai feltételekkel és milyen felkészültségű mentortanárokkal valósítjuk meg. E-learninggel támogatott felkészítés tervezésekor nem hagyható

figyelman kívül, hogy miként biztosíthatók az infrastrukturális feltételek mind az oktatók, mind a hallgatók részéről.

12.3.2 A képzési program

Egy adott tanfolyam programjának tartalmaznia kell az alábbiakat:

- a képzés megnevezése, tartalmi behatárolása,
- a képzés célja,
- a képzés konkrét tartalma (a feldolgozásra kerülő elméleti témakörök, az ezekhez kapcsolódó gyakorlatok, ezek időtartama egyenként, alkalmazott eljárások, eszközök stb.),
- a képzésben alkalmazott módszerek,
- a mérés és értékelés módja,
- a tervezett időtartam,
- a képzésbe bekapcsolódók köre, a részvétel feltételei,
- a képzési csoport minimális, illetve maximális létszáma,
- a megszerezhető kompetenciák,
- a képzésről, illetve a képzés egyes egységeinek (moduljainak) elvégzéséről szóló igazolás kiadásának feltételei,
- a képzés személyi és tárgyi feltételei és ezek biztosításának módja, valamint
- a költségvetés.

Ahhoz, hogy a képzések fenntarthatóan, az igények és kapacitások függvényében kiszámíthatóan rendelkezésre álljanak, tanácsos meghatározni olyan *képzéstípusokat*, amelyek a célcsoportok igényei szerint rugalmasan kezelik a szükséges ismereteket, továbbfejleszthetők és *moduláris rendszerben egymásra építhetők*.

12.3.3 A tananyag

A tananyagnak alkalmasnak kell lenni az önálló feldolgozásra, mert nincs jelen az ismereteket átadó tanár. A tervezéskor és a képzés során figyelmet kell fordítani arra, hogy a résztvevők valós feladataira épüljön, ami feltételezi a gyakorlati jellegű megközelítést és módszertant. Az eredményes tanuláshoz több feltétele van. Függ:

- a tanulási módszerektől,
- az oktatás céljától a tanulók előképzettségének függvényében,
- a tananyag tartalmától,
- az e-learning tananyag struktúrájától, nyelvezetétől,
- a diák tanulási preferenciáitól,
- az oktatás feltételrendszerétől.

A tanulás hatékonyságának érdekében hol az instrukciós, rendszerközvetítő, hol a konstrukciós, szituációs tanulási feltételrendszer biztosítása a kedvezőbb.

A rendszerközvetítő módszert akkor célszerű alkalmazni, ha egy új témakör bevezetéséről vagy egy szakterület áttekintéséről van szó, vagy ha jól körülhatárolt és konkrét tudástartalmakat szándékozunk átadni. Ha inkább készségek, jártasságok, attitűdök, problémamegoldó képesség kialakítása a cél, akkor célszerűbb a szituációs tanulási környezet. Ebben az esetben is szükség van időnként a mentor segítségére, hogy a megakadt önálló tanulási folyamatot tovább lendítse, vagy a rossz irányt vevő interakciókat korrigálja.

E-learning tananyag készítése során szem előtt kell tartani, hogy a diák magára van utalva, nagyfokú önállóság, autonómia szükséges részéről, amelyet az alap- és középfokú oktatás nem feltétlenül alakít ki a diákban.

A cél olyan tananyag összeállítása, amely az információs környezetben kialakítja a tanulóknak az információk megszerzésének, feldolgozásának és felhasználásának képességét. A tanulás együttműködésen alapuló tevékenységgé válik, amelyben a hangsúly nem a statikus ismeretek elsajátíttatására, hanem a folyamatos tanulás képességének a kialakítására helyeződik.

A tananyagfejlesztés első lépcsőjeként a célcsoport meghatározása szükséges. Ennek egyik legfontosabb szempontja a számítógépes, internetes jártasság, ugyanis nem képes a tananyag feldolgozására az a célcsoport, amelyik nélküli az elsajátításhoz szükséges számítógépes jártasságot. Nem lehet egyszerre elsajátíttatni az IKT jártasságot és az adott szaktudást, ezért az előbbi adottságként kell kezelnünk, de nem csak a tanuló, hanem a tananyagot fejlesztő, frissítő, fenntartó tanár, a mentor oldalán is.

A kultúráról, politikáról, irodalomról, a mindennapi életéről szóló tananyagok esetén igen hatásos a tananyag áttekintése idővonalak mentén. Ehhez a résztvevők maguk is hozzáadhatják kedvenc témáikat, eseményeiket, szereplőiket.

12.3.4 Az elektronikus tanulási környezet és a motiváció kölcsönhatása

A hatékony tanuláshoz belső motivációra is szükség van. Ezt a motivációt csökkentheti a rosszul megszerkesztett e-learninges felület, az értelmes feladatok hiánya. Növelheti viszont, ha a résztvevőknek lehetőségük nyílik egymás megismerésére. Ennek minimális szintje, ha a tanulók és a mentorok megszerkesztik saját profiljukat, azaz az e-learninges felületre felteszik arcképeiket és egy rövid bemutatkozó írást. Hatékonyan elősegítik a tananyag elsajátítását a résztvevők közötti szinkron és aszinkron beszélgetések. A mentor konferenciabeszélgetéseket szervezhet, szorgalmazhatja fórumbejegyzések készítését, amely alkalmas arra, hogy a tanulók egymást segítve tudjanak előrehaladni. A már munkában állók munka- és egyéb tapasztalataikkal segíteni tudják társaikat, megoszthatják problémáikat, megvitathatják a tanulás során felvetődő kérdéseiket. A fórumbejegyzések ugyanakkor a mentornak is információt nyújtanak a problémásabb anyagrészekről, tud korrigálni és beavatkozni a tanulási folyamatba, ha szükséges. Az e-learninges támogatás tehát nem csupán elektronikus tananyag, hanem egy interaktív tanulási folyamat felülete, ahol a tananyag, a mentor és a tanuló kapcsolata informatikai eszközök segítségével valósul meg. A tananyagban való előrehaladás feltételezi az önálló felkészülés képességét. Ez azt jelenti, hogy a megadott kötelező és ajánlott irodalom segítségével a tanuló elsajátítja a tematikában megadott tudástartalmat, amihez a tanártól és a társaitól segítséget kaphat. Önállóan értelmez, véleményt mond, ezzel új tartalmakat hoz létre, saját fogalomrendszert fejleszthet. A rendszer regisztrálja az aktivitásokat, (például mennyi időt szánt egy-egy

tananyagrészt tanulmányozására, milyen sorrendben, milyen eredménnyel oldotta meg a teszteket), és a mentor csak ott avatkozik be a folyamatba, ahol az szükséges.

12.4 E-LEARNINGGEL TÁMOGATOTT TANFOLYAMOK LEHETŐSÉGEI AZ 5–10 ÉVES KOROSZTÁLYNAK

Az 5-10 éves korosztály érdeklődése a gyermekjáték körül forog, de már intenzív érdeklődést mutat a számítógép iránt is. Amikor a könyvtáros tananyagot állít össze ennek a korosztálynak, azzal a céllal teszi, hogy játékos formában alakítsa a gyermekek internetes források használatához szükséges kompetenciáit. Ehhez a mese, a dalok, a gyermekjátékok képezhetik a kiindulópontot, amelyek nemzeti kultúránk fontos részei, ezért a számítógépes játékok korában ezek megőrzése az újabb generációk számára kiemelt feladat.

12.4.1 Meseoldalak, ismeretterjesztő foglalkoztató források a weben

Az *Egyszervolt* portálcsoport célja egy kulturális értékekben is gazdag tudásanyag közvetítése óvodásoknak, kisiskolásoknak, szülőknek, pedagógusoknak. A meseoldal (<http://egyszervolt.hu/>) számos munkaformát kínál, ahol mesét olvashatnak, rajzfilmeket nézhetnek, játszhatnak, nyerhetnek, üzenhetnek a gyerekek, míg a nagyobbak számára a *Mikrosuli* (<http://www.mikrosuli.hu/index.aspx>) kínál alapvető MS Office alkalmazásokról ismereteket, készíthetnek mókás trükkfilmeket, az MS Publisher programmal pedig plakátokat, szórólapokat is. A *MicroSuli* tanári módszertani oldala hasznos segítséget jelenthet a weboldal felhasználásához.

A *Napocska* (<http://napocska.hu/>) a felnőttek meseoldala, ahol hírek, blogok, programok találhatóak nagyoknak kicsikről.

A *Mesetv* (<http://mese.tv>) oldalán több mint 500 rajz- és mesefilm között válogathatnak a gyerekek.

A *Netkalauz* (<http://egyszervolt.hu/netkalauz/>) a számítógépek világával ismerteti meg a gyerekeket, megismerhetik a böngészőprogramok funkcióit, ugyanakkor a veszélyekre is felhívja a figyelmet.

Lásd még: *Diafilmmúzeum* (<http://www.diafilmmuzeum.hu/public/index.php>)

Ötletbörze:

- Készítsen videofelvételeket gyermekjátékokról, -dalokról, mondókákról!
- Készíttessen a gyerekekkel ábrákat, plakátokat, mondjanak meséket saját készítésű PowerPoint bemutatókkal!
- Kiknek és milyen foglalkozást szervezne a Netkalauz és a MicroSuli oldalainak a felhasználásával?

200. kép A Netkalauz nyitó oldala

201. kép A MicroSulinyitó oldala

12.5 AZ ISKOLAI TEHETSÉGGONDOZÁS SEGÍTÉSE E-LEARNINGES KÖNYVTÁRI ESZKÖZÖKKEL

Az iskolai tehetséggondozás leggyakrabban tantárgyi keretekben valósul meg. Azok az iskolák, ahol a tehetség nem a beiskolázás feltétele, magasabb szintű **differentiációval, órarend- és csoportbontással**, valamint speciális pedagógiai technikákkal tudnak eredményeket elérni. Ez utóbbi eszköze lehet az e-learning, ami digitalizált könyvtári, levéltári, vagy múzeumi források rendelkezésre bocsátásával képes egyrészt a résztvevőket a nekik megfelelő tananyaghoz juttatni úgy, hogy a tehetséges tanulók természetes közösségek tagjai maradnak, másrészt segít a 21. században a versenyképesség elengedhetetlen feltételként jelentkező digitális készségek kialakításában.

A szórakozásban, az oktatásban, az ismeretterjesztésben a képi információk kitüntetett szerepet játszanak. A digitális fényképezőgépek, mobiltelefonok, szkennerek világában digitális képek tömege keletkezik, közösségi képmegosztó helyeken, online galériákban milliószámra lehet képi dokumentumokat találni. A közgyűjtemények nemcsak a szöveges dokumentumaikat digitalizálják, hanem az állományukban megtalálható fotókat, képeslapokat, térképeket, metszeteket, kottákat is.

A hagyományos könyvtárak és levéltárak digitalizált állományrészei nagyobb tömegek számára tesznek elérhetővé olyan forrásokat, amelyek a tehetséges tanulók egy-egy témában való elmélyedését is szolgálhatják. Ezek a források valódi eszközök arra, hogy diákjainknak többet adjunk, jobban tanítsunk, a tehetségek kibontakozását elősegítsük, vagy a lapangó érdeklődést felkeltsük.

12.5.1 A tananyagkészítés lehetséges céljai

- Forráskeresés és -feltárás a tanulók forrásfeldolgozó és kutatómunkájának támogatására.
- A résztvevők navigálnak a Diamúzeum és a példaként felhozott képtárak anyagában, felfedezik azok tartalmát.
- Megtervezik a diafilmek és képek felhasználásának lehetőségeit az ismeretterjesztésben és az oktatásban.

12.5.2 A jó gyakorlat, avagy hogyan nyújtanak segítséget digitalizált anyagaik felhasználásához az angolszász könyvtárak

Az *American Memory* a washingtoni Library of Congress állományában található digitalizált történeti dokumentumok, fényképek, hangfelvételek, filmek, könyvek, térképek multimédiás weboldala, amely több mint 9 millió dokumentum elérését teszi lehetővé. (<http://memory.loc.gov/ammem/index.html>)

New York Public Library Digital Gallery. A gyűjtemény illuminált kéziratok, történelmi térképek, patinás posztterek, régi nyomtatványok, fényképek digitalizált változatát kínálja az érdeklődőknek. (<http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/index.cfm>)

LIBRARY OF CONGRESS

[ASK A LIBRARIAN](#)
[DIGITAL COLLECTIONS](#)
[LIBRARY CATALOGS](#)

[GO](#)
[Options](#)

[The Library of Congress](#) > [Teachers](#) > [Classroom Materials](#) > [Presentations and Activities](#)

TEACHERS

Presentations and Activities

[GO](#)

[Teachers Home](#)
[Classroom Materials](#)
[Professional Development](#)
[TPS Partners](#)
[Using Primary Sources](#)
[News and Events](#)
[Additional Resources](#)
[FAQ](#)

[Print](#)
[Subscribe](#)
[Share/Save](#)

[Back to Classroom Materials: Lesson Plans | Themed Resources | Primary Source Sets | Presentations & Activities | Collection Connections](#)

Presentations
Activities

Presentations look across the American Memory collections to investigate curricular themes. They include historical background, helping to tell the story behind the theme.

[American Memory Timeline](#)
A comprehensive look at America's history, through primary sources... a teacher's wish, come true!

Teachers
Students (Gr. 8- 12)

[The Branding of America](#)
What are "brand name" products? Why do they endure over the years? Discover some favorite brand name products from across the USA.

Students of all ages

[Fill up the Canvas](#)
What was the historical significance of the Lewis and Clark expedition? What impact did it have on the growth of the nation...and on its Native American inhabitants?

Teachers
Students (Gr. 4-12)

[From Fantasy to Flight](#)
Use these Resources from the Library of Congress documenting the history of flight – the dreams, fantasies, experimentation and inventions that came before and after the historic achievement of the Wright brothers.

Teachers
Students (Gr. 5-12)

[From Slavery to Civil Rights](#)
Use this interactive activity to introduce African-American history through primary sources. [Learn More](#) links for each era

Teachers
Students (Gr. 5-12)

202. kép *A Library of Congress tanári módszertani oldalának részlete*

12.6 INFORMÁCIÓFORRÁSOKHOZ KAPCSOLÓDÓ TEMATIKUS KÉPZÉSEK

Mindazok a képzések, amelyek ebben a fejezetben szerepelnek, lehetnek egyúttal a tehetséggondozás eszközei is, de attól függetlenül is kínálhatók és felhasználhatók különféle célcsoportok jártasságának fejlesztésére.

Példákat szeretnénk felvillantani a különböző korosztályoknak különféle témakörökben tervezhető foglalkozások lehetőségeire a teljesség igénye nélkül.

Az egyes források egymással kombinálhatók, kiegészíthetők, sokoldalúan felhasználhatók a kitűzött cél függvényében. A kérdés mindig úgy vetődik fel, hogy mit kínál a könyvtár a mai iskolás nemzedéknek, mit kínál tanárainak, a szülőknek, a hálózati technológia mennyiben járulhat hozzá a források hatékonyabb felhasználásához?

Készülhetnek tematikus képzési programok például az alábbi témakörökből:

- művészetek és irodalom
- kultúra és társadalom
- történelem és földrajz
- ipar és technológia
- helytörténet
- természet
- könyvnyomtatás stb.

12.6.1 Az ember és társadalom témakör támogatása e-learninges könyvtári eszközökkel

„Elengedhetetlen, hogy a tanulók ismerjék népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait, nemzeti kultúránk nagy múltú értékeit. Ennek során tanulmányozzák a kiemelkedő magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók tevékenységét, munkásságát, ismerjék meg a haza földrajzát, irodalmát, történelmét, mindennapi életét...”⁸⁸

Könyvtárak, levéltárak, múzeumok digitalizált gyűjteményrészei, a világhálóra tervezett archívumok (mint például a NAVA) különböző szövegeket, hangokat, képeket, filmeket tartalmaznak, amelyek bepillantást engednek a mindennapi életbe, a politikai eseményekbe, bemutatják ismert történelmi és irodalmi szereplők alkotásait stb. Ezek a források lehetnek oklevelek, röplapok, poszterek, levelek, naplók, beszédek, a történelem nagy alakjainak kézírásos dokumentumai, de lehet például a Magyarországon nyomtatott első könyv, város- és katonai térképek, szépirodalmi alkotások.

Az e-learninges tananyag összeállításának célja

A digitalizált dokumentumok alkalmasak arra, hogy bemutassák a kulturális sokszínűséget, de nem lehet céljuk, hogy átfogó képet adjanak a történelemről! A sokféle és változatos dokumentum inkább villanásnyi illusztrációja egy kornak, egy eseménynek, a mindennapi életnek, egy kiemelkedő személyiségnek, irodalmi alaknak; alkalmas arra, hogy az

⁸⁸ *Nemzeti alaptanterv*. URL: http://www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/nat_070926.pdf (Letöltés: 2011. 05. 18.)

érdeklődő diákokat ösztönözze arra, hogy kutatásokat kezdjenek olyan speciális témákban, mint például a kivándorlás, a nők helyzete, a szegénység, stb.

Amire alkalmasak ezek a források:

- kutatási készségeket fejlesztenek,
- segítenek megérteni az elsődleges és a másodlagos források közötti különbséget,
- elemző képességet,
- vizuális írás-olvasáskészségeket fejlesztenek.

Az e-learning tananyag szerkezete

Az e-learninges segédlet összeállítása többféle megközelítésben képzelhető el:

1. egy időszakon belül ad ötleteket, forrásokat a kutatáshoz,
2. egy-egy témán belüli idősíkokban ösztönöz kutatásra,
3. egy személy működését járja körül.

Minden forrásdokumentumhoz tartozzanak a diákok életkorát, ismereti szintjét, képességeit is figyelembe vevő, kutatást irányító kérdések. Célszerű a források letöltését idővel mentén is lehetővé tenni.

Néhány javaslat a kérdések típusára:

- Milyen típusú a forrás? Szöveg, kép, audio? (Lehetséges válaszok: illuminált kézirat, nyomtatott könyv, újság, karikatúra, képregény, röpirat, levél, napló, beszéd, fénykép, jogszabály.)
- Miért jött létre a forrás, mi volt a funkciója, célja?

A tanulók gondolkodását segítő kérdések:

- Mi lehet a szerző üzenete?
- Ki a forrás szerzője, vagy ismeretlen? Fontos ezt tudni?
- Mi, vagy honnan származik a forrás hangja?
- Milyen nyelvű a forrás?
- Mikor írták, vagy mikor készült?
- Mi történt abban az időben, amikor a forrás készült?
- Mennyire megbízható a forrás?

Bár minden témának van egy kérdésgyűjteménye, kíváncsi, hogy a tanulók saját kérdéseket is feltegyenek, mert így jobban követhető, hogy megértették-e a feladatot, jó irányban halad-e a kutatás.

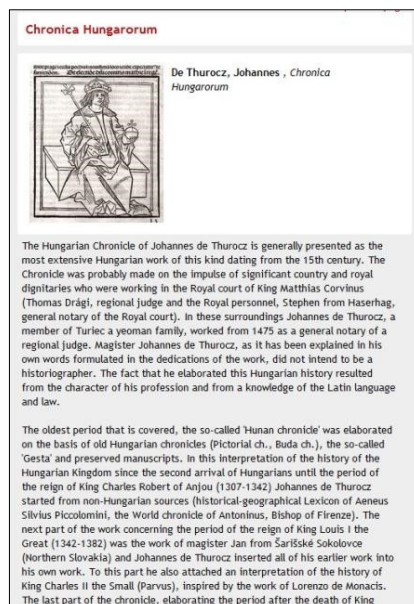
A tananyag összeállításának forrásai

A magyar reneszánsz kultúra leghíresebb alkotása Mátyás király budai könyvtára. A *Bibliotheca Corviniana Digitalis* (<http://www.corvina.oszk.hu/>) anyagának felhasználásával nyomon követhető a kor tudomány- és művelődéstörténete.

A korai magyar könyvművészet egyik figyelemre méltó reprezentánsa az 1488-ban Brünmben, majd Augsburgban megjelent Thuróczi János-féle *Chronica Hungarorum*. A Somogyi-könyvtár 1992-ben vásárolta meg az augsburgi kiadás egy példányát. A Krónikát bemutatja – szlovák történeti forrás szerepét hangsúlyozva – a TEL, innen veszi át az Europeana.

203. kép *A Thuróczi-krónika augsburgi kiadása*

204. kép *A Thuróczi-krónika bemutatása szlovák szempontból a TEL-ben*

Item details

share

Chronica Hungarorum

Title: Chronica Hungarorum
<>Chronica Hungarorum</>

Date: [1488]

Creator: De Thurocz, Johannes

Description: Brunna
The Hungarian Chronicle of Johannes de Thurocz is generally presented as the most extensive Hungarian work of this kind dating from the 15th century. The Chronicle was probably made on the impulse of significant country and royal dignitaries who were working in the Royal court of King Matthias Corvinus (Thomas Drági, regional judge and the Royal personnel, Stephen from Haserhag, general notary of the Royal court). In these surroundings Johannes de Thurocz, a member of Turiec a yeoman family, worked from 1475 as a general notary of a regional judge. Magister Johannes de Thurocz, as it has been explained in his own words formulated in the dedications of the work, did not intend to be a historiographer. The fact that he elaborated this Hungarian history resulted from the character of his prof...

Source: Slovak National Library in Martin
Slovakia
Slovenská národná knižnica
The European Library

Provider: The European Library ; Europe

[Less](#)

Identifier: <http://search.theeuropeanlibrary.org/porta/en/libraryTreasures.html?libraryid=38#136>

Provenance: Domus Probis Viennae Ad Sanctam Annam Catalogo inscriptus. Anno 1710. Semsei Könyvtár. Liber Fratris Inc B 11 , fol. T3

Subject: History

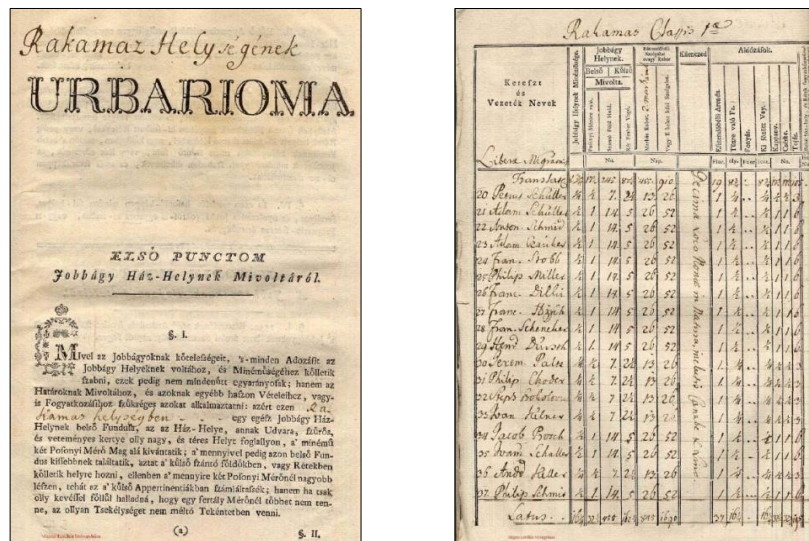
Type: Incunable or postincunable

[View in original context](#)
Opens in a new window

205. kép A Thuróczi-krónika bemutatása az Europeana-ban

A könyvtárakhoz hasonlóan a megyei levéltárak is megkezdtek iratanyagaik digitalizálását, amely a helytörténeti kutatás támogatásában jelentős előrelépés.

Ennek egyik szép példája a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár feudális kori összeírásainak, kéziratos térképeinek, az államhatalom 1950 és 1990 közötti helyi szerveinek jegyzőkönyveiből készült, szabadon kutatható *adatbázisa*, amelynek anyagai méltán képezhetik a tehetséges tanulók kutatómunkájának alapjait. A virtuális levéltárak gazdag forrásanyaga bárki számára elérhető és különösen jól hasznosítható az oktatásban, szinte kimeríthetetlen forrása lehet a tehetséges tanulók célirányos felkészítésének.

206. kép Rakamaz urbáriuma az adatbázisban

A <http://www.kepido.oszk.hu> címen elérhető Magyarország képes történelmi kronológiája. Az adatbázis történelmünk sorsfordulóinak, a magyar vár-, város- és színház történetnek, a mindennapok és ünnepek eseményeinek forrásait tartalmazza a kezdetektől a második évezred végéig. Az időrendben felsorolt tényeket a tárgyi és szellemi kultúra emlékei, jelentős mennyiségű metszet, képeslapanyag, valamint képzőművészeti alkotások illusztrálják.

Vissza

Időrend szerint

Időrend (től-ig)

Kr.e. 4000 körül

2000. aug. 4.

1956-os forradalom

Történelmi korszakok

a magyar őstörténet kora (a kezdetektől 895-ig)

Képtár

Térkép

271. oldal

Időrend

találat: 2701-2710 / 2833

1018 után

I. (Szent) István görög apácakolostort alapít Veszprémmegyében és görög nyelvű oklevelet ad ki részére. (Más vélemény szerint az alapítás és az oklevél is Géza, valamint görög rítusú keresztény hiten lévő felesége, Sarolt személyéhez köthető). I. (Szent) István bazilika építését rendeli el Székesfehérvárott.

1019 után

I. (Szent) István monostort alapít Zalavárott.

1018-1026 között

I. (Szent) István megnyitja a forgalom előtt a Nyugat-Európát Jeruzsálemmel összekötő, Magyarországon átvezető szárazföldi zarándokutat.

1018 körül

I. (Szent) István fia, Imre herceg házasságot köt egy bizánci (más hagyományok szerint: horvát, illetve lengyel) hercegnővel. Elkészül az Imre herceg számára megfogalmazott intelmeket írásba foglalt királytörvény.

1018

A bautzeni béke véget vet a német-lengyel háborúknak. Rendeződik a magyar-lengyel viszony; Boleszló herceget Kijev elleni hadjáratában magyar katonaság segíti. I. (Szent) István II. (Bolgároló) Baszileiosz bizánci császár szövetségeseiként hadjáratot vezetve részt vesz a bolgár cárság felszámolásában.

Franz Anton Maulbertsch: Magyar szentek. Az egri leicumi kápolna mennyezetképének részlete 1793-ból. Ars Hungarica. A magyarországi művészet története képekben. Corvina, Budapest, 1993, 119. kép. Szelenyi Károly felvétele.

Magyar szentek

Pannonhalmi, a bencés főapátsági templom faragott fejekkel díszített boltívei. Ars Hungarica. A magyarországi művészet története képekben. Corvina, Budapest, 1993, 27. kép. Rácz Endre felvétele

Pannonhalmi templom boltívei

A leányrabló kun a Szent László legenda falképéről. (Kakassomnic/Vel'ká Lomnica, Szlovákia). Athleta Patriae. Tanulmányok Szent László történetéhez. Szerk. Mezey László. Szent István Társulat, Budapest, 1980, 2. tábla.

Leányrabló kun

207. kép Időrend szerinti keresés a Képtárban

Lásd még: Diamúzeum; MEK projekt; Gramofon online; NAVA; Képidő

340

Fedezze fel!

Fedezze fel, hogyan és melyik digitális könyvtárban keresheti meg Regiomontanus csillagászati táblázatait! Miből állapítható meg, hogy ez a kódex Mátyás király könyvtárának darabja volt?

Volt-e példány Mátyás király könyvtárában a Thuróczi- krónikából? Nézzen utána! Kódexről vagy ősnyomtatványról van szó? A krónika több digitális könyvtár oldaláról is elérhető. Melyek azok? Mi a véleménye a krónika ismertetéseiről?

12.6.2 A magyar irodalom oktatásának segítése e-learninges könyvtári eszközökkel

A tananyag összeállításakor vegye figyelembe a Nemzeti Alaptantervet!

„Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat múlt, jelen és jövő között... Az irodalmi művek olvasása, az értelmezés művészetének gyakorlása képessé teszi a tanulókat az esztétikai, morális és kulturális értékek, a kánon megismerésére, létrejöttük folyamatának reflektálására és a róluk szóló diskurzusba való bekapcsolódásra... szoros szálak fűzik a Művészetek és az Ember és társadalom, az Élő idegen nyelv és az Informatika műveltségi területek tartalmához és céljaihoz...”

A Digitális Irodalmi Akadémia

A *Petőfi Irodalmi Múzeum* (<http://www.pim.hu>) szervezeti kereteiben működő *Digitális Irodalmi Akadémia* (DIA) a kortárs magyar irodalom kiemelkedő alkotóit és alkotásaikat gyűjti egy csokorba és az életműveket teljes szöveggel teszi elérhetővé. Alapításában azok az élő írók, költők vehettek részt, akiket 1998-ig *Kossuth-díjjal*, illetve a *Magyar Köztársaság Babérkoszorús Írója/Költője* címmel tüntettek ki. Új tagot a DIA tagjai választanak évente tartott közgyűlésükön.

208. kép A DIA fejléce

Virtuális diamúzeum (<http://www.diafilmmuzeum.hu>)

A világhálón szabadon elérhető magángyűjtemény az 1920-as évektől napjainkig megjelent oktató, ismeretterjesztő, mese és szórakoztatási célokat szolgáló hazai film-diapozitívokat őrzi. A diafilmek mellett az érdeklődő olvashat a diavetítés történetéről, a hazai kereskedelmi forgalomban régebben volt beszerezhető mese-diavetítők típusairól, illetve ezek műszaki dokumentációi is megtekinthetők az oldalon.

Lásd még: MEK projekt; NAVA

Példa tematikus összeállításra

Életmód és életforma a 20. század elején, irodalmi és művészeti alkotások tükrében

A 19. század végének és a 20. század elejének történései könnyebben megérthetők irodalmi alkotások elemzésén keresztül. A tanulók számára a művészi modellt megtestesítheti például Szabó Magda.

Az elemzésre kiválasztott mű a Régimódi történet, amit a tanulók értelmeznek. Elolvashatják a művet a DIA oldaláról, megtekinthetik a filmet a NAVA-ban, majd további forrásokat kereshetnek a cívis polgár életéről, viseletéről, Debrecen történetéről. A kutatás elsődleges forrásai lehetnek szövegek, képek, filmek, hangfelvételek, amelyeket kreatívan ötvözve, a tanulók saját maguk rajzolják meg a kort, illetve az író portréját. További források kereséséhez segítségül lehet hívni a Nemzeti Digitális Adattárat, így a tanulók rábukkanhatnak Szabó Magdával készült interjúkra is, amelyeket megnézhetnek és elemezhetnek.

A tematikus összeállítás célja, hogy a tanulók

- történeti kontextusban legyenek képesek értelmezni az irodalmi forrást,
- stilisztikai gyakorlatokon keresztül alkalmazzanak szimbólumokat, metaforákat és más stílusjegyeket.

12.6.3 A művészetek oktatásának segítése e-learninges könyvtári eszközökkel

„A Művészetek műveltségi terület alapja a kultúra, amelybe a művészeteken kívül beletartozik mindennapi életünk, valamint szűkebb és szélesebb értelemben vett környezetünk is... Részterületei: Ének-zene, Dráma és tánc, Vizuális kultúra, Mozgóképkultúra és médiaismeret. Mai művészetfelfogásunk szerint ezek önálló művészeti ágazatok. Bár számos rokon vonással rendelkeznek, kialakulásuk, kifejezőmódjuk és az adott korban betöltött szerepük szempontjából igen különbözőek... A nevelésben betöltött szerepükkel egymás hatását erősítik, mivel mindegyik célja, hogy a művészetekről mint az alkotás, a megismerés, a kommunikáció összetett formáiról élményszerű tapasztalatokat, ismereteket nyújtson, amelyek nagyban hozzájárulnak a legkülönbözőbb képességek fejlesztéséhez, a harmonikus személyiség kialakulásához...”⁸⁹

Képzőművészeti források adatbázisainak felhasználása

A **Magyar Digitális Képkönyvtár** (<http://www.kepkonyvtar.hu/>) 48 magyar könyvtár összefogásával jött létre 2008–2009-ben. A különféle gyűjteményekben őrzött magyar vagy magyar vonatkozású kódexek, helytörténeti fotótárak, képeslapok, metszetek, plakátok, színlapok, térképek, kéziratok digitalizált anyagait tartalmazza. A gyűjtemény darabjai szabadon felhasználhatók tanuláshoz, ismeretszerzéshez vagy akár szórakozáshoz is. A hasznoszerzési célú felhasználáshoz az őrzőkönyvtár engedélyét kell kérni.

A **Képzőművészet Magyarországon** (<http://www.hung-art.hu/>) a románkori kezdetektől a XX. század közepéig terjedő időszak képzőművészetének a bemutatására jött létre.

⁸⁹ *Nemzeti alaptanterv*. URL: http://www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/nat_070926.pdf (Letöltés: 2011. 05. 18.)

További képzőművészeti alkotások kereséséhez nyújt segítséget az a linkgyűjtemény, amelyik képzőművészeti helyek elérését könnyíti meg.

209. kép *Képzőművészet Magyarországon* nyitóképernyője

A tárlatvezetésnek nevezett, a Magyar Elektronikus Könyvtárral, múzeumokkal, galériákkal, más webhelyekkel közösen készített tematikus összeállítások különösen alkalmasak az oktatásban való felhasználásra. Itt a művészet, a történelem, az irodalom együtt jelenik meg, elemzésre alkalmas korrajzot ad, felhasználásukkal az összefüggések érthetőbbé válnak, a diákok a műalkotások elemzésével saját felfedezéseket tehetnek. Szép példa erre a történelmi festészet, vagy *Az ember tragédiájához* illusztrációkból, fordításokból készített összeállítás.

A Jó gyakorlat

A **Web Művészeti Galéria** (<http://www.wga.hu>) szabad hozzáférésű művészettörténeti forrásként jött létre elsősorban tanárok és diákok számára.

A 11–19. századi európai festészet és szobrászat virtuális múzeuma, ahol együtt található a művészek életrajza, a korra vonatkozó történeti információk, események, művek, helyenként meghallgatható korabeli zene.

Ötletbörze:

Az ember tragédiája című mű elemzése

Madách művének számos irodalmi, történelmi és művészeti vonatkozása van. A dráma szövege elektronikus változatban megtalálható a MEK-ben több nyelven, ugyanott hangoskönyv formában is meghallgatható, a NAVA-pontokban megtekinthető animációs film változata, a Web Galery of Art oldalán pedig láthatók a Tragédia nagynevű illusztrátorának, Zichy Mihálynak a grafikái és más művei, mellettük pedig a Művészről életrajzi információk is olvashatók.

Az ember tragédiája

[1 perces részlet](#) Megtekinthető [NAVA-pontokban](#)

ID: 1061406

Csatorna, időpont: Duna Televízió 2010-09-21 19:30 (30')

Címek:
 Az ember tragédiája (Műsorújság szerinti cím)
 A magyar dráma napja (Összefoglaló cím)
 Az ember tragédiája (Főcím)
 Madách Imre színművének filmváltozata (Alcím)
 Ó Fortuna! XI. szín (Epizódcím)
 The Tragedy of Man (párhuzamos cím)

Műfaj: animáció

Egyéb információk: Magyar animációs film

Gyártási év: 2009

Nyelvek: magyar

Galéria:
[A magyar dráma napja](#)
[Az ember tragédiája \(The Tragedy of Man\)](#)
[Az ember tragédiája: Madách Imre színművének filmváltozata](#)
[Az ember tragédiája: Ó Fortuna! XI. szín](#)

Képek:

Keresés:
 Összetett keresés
 Napi bontás
 Különgűjtemények
 NAVA
 Régi kereső
 Segítség

Felhasználónév:
 Jelszó:
 Belépés
 Regisztráció
 Elfelejtette a jelszavát?

Öt éves a NAVA
 150 szabadon nézhető "egyperces" a NAVA ünnepi oldalán!
 Formátumváltás miatt egyelőre a 2007. január 1. után sugárzott műsorszámok érhetők el. Ha korábbi műsor érdekli, kérjük, írjon a [helpdesk\(kukac\)nava.hu](mailto:helpdesk(kukac)nava.hu)

210. kép *Az ember tragédiája – animációs film a NAVA-ban*

Találati lista Magyar Elektronikus Könyvtár

Az alábbi találati lista szerző és azon belül a főcím szerint rendezve sorolja fel a dokumentumokat. (Egél a szerző nélküli művek vannak.) Ha valamelyik tételre kattintunk, akkor a borítólapon végiglapozhatók az alsó nyilakkal. JavaScriptet nem támogató böngészők esetében az URL címre kell kattintani, de ekkor csak sorszám szerint fog menni a lapozás. Ha a keresőprogram nem talál megfelelő dokumentumot, akkor automatikusan megnézi ékezet nélkül, majd pedig "-gal csonkolva is a beírt szavakat. Amennyiben így sincs találat, akkor próbáljon meg általánosabb szempontot megadni, vagy használja a kezdőlapra a téma szerinti böngészés lehetőségét.

Keresőkérdés: Szerző=madách Cím="az ember tragédiája" (ékezetesen) A találatok száma: 32

4adách Imre: Az ember tragédiája	http://mek.oszk.hu/00800/00875
4adách Imre: Az ember tragédiája	http://mek.oszk.hu/00900/00914
4adách Imre: Az ember tragédiája	http://mek.oszk.hu/00800/00845
4adách Imre: Az ember tragédiája	http://mek.oszk.hu/06200/06266
4adách Imre: Az ember tragédiája [Hangskönyv]	http://mek.oszk.hu/06800/06840
4adách Imre: Az ember tragédiája [Rovásírással]	http://mek.oszk.hu/07500/07592
4adách, Imre: Ihmisen murhenäytelmä	http://mek.oszk.hu/00900/00930
4adách, Imre: L'umana tragedia	http://mek.oszk.hu/00900/00927
4adách Imre: Madách Imre munkái	http://mek.oszk.hu/07500/07505

211. kép *Az ember tragédiája a MEK-ben*

212. kép Zichy Mihály illusztrációi a WGA-ban

213. kép Tematikus összeállítás a Képzőművészet Magyarországon adatbázisban

Egészítse ki a virtuális kiállítás anyagát, vagy készítsen más összeállítást!

A filmművészet és a hangzó dokumentumok archívumainak felhasználása

Irodalmi alkotások, történelmi események, a társadalom, stb. a filmművészet eszközeivel is ábrázolhatók. A **NAVA** (www.nava.hu) – a magyar nemzeti műsorszolgáltatói kötelezpéldány-archívum – hosszas előkészítés után, 2006. január 1-jén kezdte meg működését. Gyűjtőkörébe tartoznak az m1, az m2, a Duna Tv, az RTL Klub, a TV2, valamint a Magyar Rádió három csatornájának 2006. január 1-je óta sugárzott magyar gyártású vagy magyar vonatkozású műsorai, de feldolgozási vagy tárolási célból helyi műsorszolgáltatói vagy bármilyen egyéb audiovizuális tartalmú archívumokat is befogad, amelyeket külön-gyűjteményekbe rendez.

A NAVA különgyűjteményei:

- Magyar Nemzeti Filmarchívum gyűjteményéből 100 magyar játékfilm az 1941–1981 közötti időszakból,
- Magyar Nemzeti Filmarchívum gyűjteményéből magyar világhíradók az 1931–1943 közötti időszakból,
- Színház- és Filmművészeti Egyetem vizsgafilmjei 1955–1985-ből,
- Mediawave fesztiválfilmek,
- Mindentudás Egyeteme előadások 2002–2006-ból.

A gyűjtemény anyagai online kereshetők, a dokumentumok bibliográfiai adatai szabadon elérhetők, de a műsorok teljes terjedelmükben csak az ún. NAVA-pontokban tekinthetők meg. NAVA-pontok az oktatási intézményekben, nyilvános könyvtárakban és múzeumokban működnek.

A NAVA alábbi gyűjteményrészei viszont szabadon megtekinthetők:

- a Duna TV közszolgálati műsorai,
- a Színház- és Filmművészeti Egyetem vizsgafilmjei,
- híradófilmek, amelyek között még a némafilm korából származók is találhatók.

A képi ábrázolást kitűnően egészíthetik ki a Monarchia idejének bakelitlemezen megör-zött katonadalai, tánczenéi, kupléi, melankolikus versei, népies műdalai, amelyek a **Gramofon online** oldalán hallgathatók meg (<http://gramofon.nava.hu>). A 20. század elején megjelenő híradófilmekkel együtt kitűnő rajzát adják a kornak.

214. kép *Tánczene a 20. század eleji lemezkiadó, az ODEON kiadásában*

A **Video Active** projekt (<http://www.videoactive.eu>) már az Európai Bizottság eContentplus programjának keretében jött létre, azzal a céllal, hogy hozzáférést nyújtson az európai televíziós archívumokhoz.

Gyakorlatok:

Keressen diafilmeket, szöveget és képeket az elektromosság tanulmányozásához!

Állítson össze képgalériát az aratási szokásokról, keressen hozzá verset és ajánljon irodalmat az érdeklődőknek!

12.7 A PEDAGÓGIAI MUNKA SEGÍTÉSE E-LEARNINGES KÖNYVTÁRI ESZKÖZÖKKEL

12.7.1 Az ERIC adatbázis

Az ERIC – Education Resources Information Center – az oktatási témájú szakirodalom bibliográfiai és teljes szövegű adatbázisa (<http://www.eric.ed.gov>), amelyet az Institute of Education Sciences (IES) of the U.S. Department of Education szponzorál. Több száz oktatással kapcsolatos folyóirat referátumait és bibliográfiai adatait tartalmazza. Emellett több mint 2200 kivonat teljes szövege is hozzáférhető a bennük szereplő hivatkozásokkal együtt. Az adatbázishoz részletes tájékoztató anyagok és keresési segédletek állnak rendelkezésre.

A *rekordok* tipikusan bibliográfiai adatokat és absztraktokat tartalmaznak. A kiadók egy része bizonyos cikkekhez ingyenes, teljes szövegű hozzáférést enged a weboldalon keresztül pdf formátumban. A folyóiratcikkek többségéhez azonban könyvtárakon keresztül lehet hozzájutni, de a kiadók közvetlenül is szolgáltatnak másolatokat a cikkekről.

Az adatbázisban történő keresés segítésére ún. „bluesheet”-ek állnak rendelkezésre.

Az adatbázis bemutatásakor fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a szakadatbázisok a világnyelveket preferálják, így a magyar nyelvű szakirodalom szinte nem, vagy csak elvétve található bennük.

AZ E-LEARNING KÖNYVTÁRI VONATKOZÁSAI

Dialog
ERIC
1

FILE DESCRIPTION

The **ERIC** (Educational Resources Information Center) database is sponsored by the U.S. Department of Education. ERIC is a bibliographic database that contains education-related documents and journal articles. ERIC includes records of many different types of documents: research/technical reports, conference papers, conference proceedings, program descriptions, opinion papers, bibliographies, state-of-the-art reviews, legal/regulatory materials, dissertations, teaching guides, curriculum materials, lesson plans, course descriptions, pamphlets, guides, and other "navigable" materials.

The ERIC Document Reproduction Service (EDRS) makes available many of the documents announced in ERIC in reproduced paper copy and/or microfiche.

SUBJECT COVERAGE

- Adult, Career, and Vocational Education
- Counseling and Personnel Services
- Elementary and Early Childhood Education
- Educational Management
- Handicapped and Gifted Children
- Higher Education and Junior Colleges
- Information Resources
- Languages and Linguistics
- Reading and Communication Skills
- Rural and Urban Education, Small Schools
- Science, Mathematics, and Environmental Education
- Social Studies and Social Science Education
- Teacher Education
- Tests, Measurement, and Evaluation

CONTACT

ERIC is sponsored by
U.S. Department of Education
Institute of Education Services (IES)
Educational Resources Information Center (ERIC)
555 New Jersey Avenue, N.W.
Washington, DC 20208

Questions concerning file content should be directed to:
ERIC Project
c/o Computer Sciences Corporation
655 15th Street, N.W.
Suite 500
Washington, DC 20005
Toll Free: 1-800-538-3742
Fax: 1-202-628-3205
E-Mail: eric-feedback@eric.com

USE FILE 1 FOR EDUCATIONAL INFORMATION

To find journal articles, research reports, curriculum guides, and many other types of documents, from preschool through adult levels.

USE RANK

To find additional descriptions for a subject of interest:

SELECT GEOMETRY

RANK DE

USE DT:

To specify document type:

5 DT=Reports-Research

USE TA:

To focus a search on a target audience:

SELECT TA=TEACHERS

DIALOG FILE DATA

Inclusive Dates: 1966 to the present
Update Frequency: Monthly (approximately 3,000 per update)
File Size: More than 1.3M records as of September 2009

ERIC

File 1

SEARCH OPTIONS

SEARCH	DISPLAY	FIELD NAME	INDEXING	SELECT EXAMPLES
AB	AB	All Basic Index Fields	Word	5 STUDENT BEHAVIOR
AC	AC	Abstract	Word	5 MOTIVATION TO LEARN
AD	AD	Description ¹	Word & Phrase	5 STUDENT BEHAVIOR
AE	AE	Identical ²	Word & Phrase	5 ACADEMIC ACHIEVEMENT
AF	AF	Title	Word	5 FULLTEXT AVAILABILITY
AG	AG	Year	Word	5 EDUCATIONAL ENVIRONMENT
AI	AI	Year	Word	5 STUDENT BEHAVIOR

¹ Also "DT", "DT", "DT"

² Also "DT", "DT", "DT"

³ Major symbols for descriptors and identifiers ceased at the end of 2005.

ADDITIONAL INDEXES

SEARCH	DISPLAY	FIELD NAME	INDEXING	SELECT EXAMPLES
AA	AA	ERIC Document Number	Phrase	5 AA-ED492135
AB	AB	Abstract	Phrase	5 AB-ED492135
AD	AD	Fulltext Availability	Phrase	5 AD-ED492135
AE	AE	ERIC Document Number	Phrase	5 AE-ED492135
AF	AF	ERIC Document Number	Phrase	5 AF-ED492135
AG	AG	ERIC Document Number	Phrase	5 AG-ED492135
AI	AI	ERIC Document Number	Phrase	5 AI-ED492135
AL	AL	ERIC Document Number	Phrase	5 AL-ED492135
AM	AM	ERIC Document Number	Phrase	5 AM-ED492135
AN	AN	ERIC Document Number	Phrase	5 AN-ED492135
AO	AO	ERIC Document Number	Phrase	5 AO-ED492135
AP	AP	ERIC Document Number	Phrase	5 AP-ED492135
AQ	AQ	ERIC Document Number	Phrase	5 AQ-ED492135
AR	AR	ERIC Document Number	Phrase	5 AR-ED492135
AS	AS	ERIC Document Number	Phrase	5 AS-ED492135
AT	AT	ERIC Document Number	Phrase	5 AT-ED492135
AV	AV	ERIC Document Number	Phrase	5 AV-ED492135
AW	AW	ERIC Document Number	Phrase	5 AW-ED492135
AX	AX	ERIC Document Number	Phrase	5 AX-ED492135
AY	AY	ERIC Document Number	Phrase	5 AY-ED492135
AZ	AZ	ERIC Document Number	Phrase	5 AZ-ED492135
BA	BA	ERIC Document Number	Phrase	5 BA-ED492135
BB	BB	ERIC Document Number	Phrase	5 BB-ED492135
BC	BC	ERIC Document Number	Phrase	5 BC-ED492135
BD	BD	ERIC Document Number	Phrase	5 BD-ED492135
BE	BE	ERIC Document Number	Phrase	5 BE-ED492135
BF	BF	ERIC Document Number	Phrase	5 BF-ED492135
BG	BG	ERIC Document Number	Phrase	5 BG-ED492135
BH	BH	ERIC Document Number	Phrase	5 BH-ED492135
BI	BI	ERIC Document Number	Phrase	5 BI-ED492135
BJ	BJ	ERIC Document Number	Phrase	5 BJ-ED492135
BK	BK	ERIC Document Number	Phrase	5 BK-ED492135
BL	BL	ERIC Document Number	Phrase	5 BL-ED492135
BM	BM	ERIC Document Number	Phrase	5 BM-ED492135
BN	BN	ERIC Document Number	Phrase	5 BN-ED492135
BO	BO	ERIC Document Number	Phrase	5 BO-ED492135
BP	BP	ERIC Document Number	Phrase	5 BP-ED492135
BQ	BQ	ERIC Document Number	Phrase	5 BQ-ED492135
BR	BR	ERIC Document Number	Phrase	5 BR-ED492135
BS	BS	ERIC Document Number	Phrase	5 BS-ED492135
BT	BT	ERIC Document Number	Phrase	5 BT-ED492135
BU	BU	ERIC Document Number	Phrase	5 BU-ED492135
BV	BV	ERIC Document Number	Phrase	5 BV-ED492135
BW	BW	ERIC Document Number	Phrase	5 BW-ED492135
BX	BX	ERIC Document Number	Phrase	5 BX-ED492135
BY	BY	ERIC Document Number	Phrase	5 BY-ED492135
BZ	BZ	ERIC Document Number	Phrase	5 BZ-ED492135
CA	CA	ERIC Document Number	Phrase	5 CA-ED492135
CB	CB	ERIC Document Number	Phrase	5 CB-ED492135
CC	CC	ERIC Document Number	Phrase	5 CC-ED492135
CD	CD	ERIC Document Number	Phrase	5 CD-ED492135
CE	CE	ERIC Document Number	Phrase	5 CE-ED492135
CF	CF	ERIC Document Number	Phrase	5 CF-ED492135
CG	CG	ERIC Document Number	Phrase	5 CG-ED492135
CH	CH	ERIC Document Number	Phrase	5 CH-ED492135
CI	CI	ERIC Document Number	Phrase	5 CI-ED492135
CJ	CJ	ERIC Document Number	Phrase	5 CJ-ED492135
CK	CK	ERIC Document Number	Phrase	5 CK-ED492135
CL	CL	ERIC Document Number	Phrase	5 CL-ED492135
CM	CM	ERIC Document Number	Phrase	5 CM-ED492135
CN	CN	ERIC Document Number	Phrase	5 CN-ED492135
CO	CO	ERIC Document Number	Phrase	5 CO-ED492135
CP	CP	ERIC Document Number	Phrase	5 CP-ED492135
CQ	CQ	ERIC Document Number	Phrase	5 CQ-ED492135
CR	CR	ERIC Document Number	Phrase	5 CR-ED492135
CS	CS	ERIC Document Number	Phrase	5 CS-ED492135
CT	CT	ERIC Document Number	Phrase	5 CT-ED492135
CU	CU	ERIC Document Number	Phrase	5 CU-ED492135
CV	CV	ERIC Document Number	Phrase	5 CV-ED492135
CW	CW	ERIC Document Number	Phrase	5 CW-ED492135
CX	CX	ERIC Document Number	Phrase	5 CX-ED492135
CY	CY	ERIC Document Number	Phrase	5 CY-ED492135
CA	CA	ERIC Document Number	Phrase	5 CA-ED492135
CB	CB	ERIC Document Number	Phrase	5 CB-ED492135
CC	CC	ERIC Document Number	Phrase	5 CC-ED492135
CD	CD	ERIC Document Number	Phrase	5 CD-ED492135
CE	CE	ERIC Document Number	Phrase	5 CE-ED492135
CF	CF	ERIC Document Number	Phrase	5 CF-ED492135
CG	CG	ERIC Document Number	Phrase	5 CG-ED492135
CH	CH	ERIC Document Number	Phrase	5 CH-ED492135
CI	CI	ERIC Document Number	Phrase	5 CI-ED492135
CJ	CJ	ERIC Document Number	Phrase	5 CJ-ED492135
CK	CK	ERIC Document Number	Phrase	5 CK-ED492135
CL	CL	ERIC Document Number	Phrase	5 CL-ED492135
CM	CM	ERIC Document Number	Phrase	5 CM-ED492135
CN	CN	ERIC Document Number	Phrase	5 CN-ED492135
CO	CO	ERIC Document Number	Phrase	5 CO-ED492135
CP	CP	ERIC Document Number	Phrase	5 CP-ED492135
CQ	CQ	ERIC Document Number	Phrase	5 CQ-ED492135
CR	CR	ERIC Document Number	Phrase	5 CR-ED492135
CS	CS	ERIC Document Number	Phrase	5 CS-ED492135
CT	CT	ERIC Document Number	Phrase	5 CT-ED492135
CU	CU	ERIC Document Number	Phrase	5 CU-ED492135
CV	CV	ERIC Document Number	Phrase	5 CV-ED492135
CW	CW	ERIC Document Number	Phrase	5 CW-ED492135
CX	CX	ERIC Document Number	Phrase	5 CX-ED492135
CY	CY	ERIC Document Number	Phrase	5 CY-ED492135
CA	CA	ERIC Document Number	Phrase	5 CA-ED492135
CB	CB	ERIC Document Number	Phrase	5 CB-ED492135
CC	CC	ERIC Document Number	Phrase	5 CC-ED492135
CD	CD	ERIC Document Number	Phrase	5 CD-ED492135
CE	CE	ERIC Document Number	Phrase	5 CE-ED492135
CF	CF	ERIC Document Number	Phrase	5 CF-ED492135
CG	CG	ERIC Document Number	Phrase	5 CG-ED492135
CH	CH	ERIC Document Number	Phrase	5 CH-ED492135
CI	CI	ERIC Document Number	Phrase	5 CI-ED492135
CJ	CJ	ERIC Document Number	Phrase	5 CJ-ED492135
CK	CK	ERIC Document Number	Phrase	5 CK-ED492135
CL	CL	ERIC Document Number	Phrase	5 CL-ED492135
CM	CM	ERIC Document Number	Phrase	5 CM-ED492135
CN	CN	ERIC Document Number	Phrase	5 CN-ED492135
CO	CO	ERIC Document Number	Phrase	5 CO-ED492135
CP	CP	ERIC Document Number	Phrase	5 CP-ED492135
CQ	CQ	ERIC Document Number	Phrase	5 CQ-ED492135
CR	CR	ERIC Document Number	Phrase	5 CR-ED492135
CS	CS	ERIC Document Number	Phrase	5 CS-ED492135
CT	CT	ERIC Document Number	Phrase	5 CT-ED492135
CU	CU	ERIC Document Number	Phrase	5 CU-ED492135
CV	CV	ERIC Document Number	Phrase	5 CV-ED492135
CW	CW	ERIC Document Number	Phrase	5 CW-ED492135
CX	CX	ERIC Document Number	Phrase	5 CX-ED492135
CY	CY	ERIC Document Number	Phrase	5 CY-ED492135
CA	CA	ERIC Document Number	Phrase	5 CA-ED492135
CB	CB	ERIC Document Number	Phrase	5 CB-ED492135
CC	CC	ERIC Document Number	Phrase	5 CC-ED492135
CD	CD	ERIC Document Number	Phrase	5 CD-ED492135
CE	CE	ERIC Document Number	Phrase	5 CE-ED492135
CF	CF	ERIC Document Number	Phrase	5 CF-ED492135
CG	CG	ERIC Document Number	Phrase	5 CG-ED492135
CH	CH	ERIC Document Number	Phrase	5 CH-ED492135
CI	CI	ERIC Document Number	Phrase	5 CI-ED492135
CJ	CJ	ERIC Document Number	Phrase	5 CJ-ED492135
CK	CK	ERIC Document Number	Phrase	5 CK-ED492135
CL	CL	ERIC Document Number	Phrase	5 CL-ED492135
CM	CM	ERIC Document Number	Phrase	5 CM-ED492135
CN	CN	ERIC Document Number	Phrase	5 CN-ED492135
CO	CO	ERIC Document Number	Phrase	5 CO-ED492135
CP	CP	ERIC Document Number	Phrase	5 CP-ED492135
CQ	CQ	ERIC Document Number	Phrase	5 CQ-ED492135
CR	CR	ERIC Document Number	Phrase	5 CR-ED492135
CS	CS	ERIC Document Number	Phrase	5 CS-ED492135
CT	CT	ERIC Document Number	Phrase	5 CT-ED492135
CU	CU	ERIC Document Number	Phrase	5 CU-ED492135
CV	CV	ERIC Document Number	Phrase	5 CV-ED492135
CW	CW	ERIC Document Number	Phrase	5 CW-ED492135
CX	CX	ERIC Document Number	Phrase	5 CX-ED492135
CY	CY	ERIC Document Number	Phrase	5 CY-ED492135
CA	CA	ERIC Document Number	Phrase	5 CA-ED492135
CB	CB	ERIC Document Number	Phrase	5 CB-ED492135
CC	CC	ERIC Document Number	Phrase	5 CC-ED492135
CD	CD	ERIC Document Number	Phrase	5 CD-ED492135
CE	CE	ERIC Document Number	Phrase	5 CE-ED492135
CF	CF	ERIC Document Number	Phrase	5 CF-ED492135
CG	CG	ERIC Document Number	Phrase	5 CG-ED492135
CH	CH	ERIC Document Number	Phrase	5 CH-ED492135
CI	CI	ERIC Document Number	Phrase	5 CI-ED492135
CJ	CJ	ERIC Document Number	Phrase	5 CJ-ED492135
CK	CK	ERIC Document Number	Phrase	5 CK-ED492135
CL	CL	ERIC Document Number	Phrase	5 CL-ED492135
CM	CM	ERIC Document Number	Phrase	5 CM-ED492135
CN	CN	ERIC Document Number	Phrase	5 CN-ED492135
CO	CO	ERIC Document Number	Phrase	5 CO-ED492135
CP	CP	ERIC Document Number	Phrase	5 CP-ED492135
CQ	CQ	ERIC Document Number	Phrase	5 CQ-ED492135
CR	CR	ERIC Document Number	Phrase	5 CR-ED492135
CS	CS	ERIC Document Number	Phrase	5 CS-ED492135
CT	CT	ERIC Document Number	Phrase	5 CT-ED492135
CU	CU	ERIC Document Number	Phrase	5 CU-ED492135
CV	CV	ERIC Document Number	Phrase	5 CV-ED492135
CW	CW	ERIC Document Number	Phrase	5 CW-ED492135
CX	CX	ERIC Document Number	Phrase	5 CX-ED492135
CY	CY	ERIC Document Number	Phrase	5 CY-ED492135
CA	CA	ERIC Document Number	Phrase	5 CA-ED492135
CB	CB	ERIC Document Number	Phrase	5 CB-ED492135
CC	CC	ERIC Document Number	Phrase	5 CC-ED492135
CD	CD	ERIC Document Number	Phrase	5 CD-ED492135
CE	CE	ERIC Document Number	Phrase	5 CE-ED492135
CF	CF	ERIC Document Number	Phrase	5 CF-ED492135
CG	CG	ERIC Document Number	Phrase	5 CG-ED492135
CH	CH	ERIC Document Number	Phrase	5 CH-ED492135
CI	CI	ERIC Document Number	Phrase	5 CI-ED492135
CJ	CJ	ERIC Document Number	Phrase	5 CJ-ED492135
CK	CK	ERIC Document Number	Phrase	5 CK-ED492135
CL	CL	ERIC Document Number	Phrase	5 CL-ED492135
CM	CM	ERIC Document Number	Phrase	5 CM-ED492135
CN	CN	ERIC Document Number	Phrase	5 CN-ED492135
CO	CO	ERIC Document Number	Phrase	5 CO-ED492135
CP	CP	ERIC Document Number	Phrase	5 CP-ED492135
CQ	CQ	ERIC Document Number	Phrase	5 CQ-ED492135
CR	CR	ERIC Document Number	Phrase	5 CR-ED492135
CS	CS	ERIC Document Number	Phrase	5 CS-ED492135
CT	CT	ERIC Document Number	Phrase	5 CT-ED492135
CU	CU	ERIC Document Number	Phrase	5 CU-ED492135
CV	CV	ERIC Document Number	Phrase	5 CV-ED492135
CW	CW	ERIC Document Number	Phrase	5 CW-ED492135
CX	CX	ERIC Document Number	Phrase	5 CX-ED492135
CY	CY	ERIC Document Number	Phrase	5 CY-ED492135
CA	CA	ERIC Document Number	Phrase	5 CA-ED492135
CB	CB	ERIC Document Number	Phrase	5 CB-ED492135
CC	CC	ERIC Document Number	Phrase	5 CC-ED492135
CD	CD	ERIC Document Number	Phrase	5 CD-ED492135
CE	CE	ERIC Document Number	Phrase	5 CE-ED492135
CF	CF	ERIC Document Number	Phrase	5 CF-ED492135
CG	CG	ERIC Document Number		

Olvasnivaló:

Az ERIC adatbázis arcuatáról, a keresés részletes módjáról, az indexekről, a rekordok adatainak értelmezéséről hasznos lehet ez az angol nyelvű tájékoztató: *How databases are constructe*.⁹⁰

Ha érdekli, hogy hogyan gondolkodtak az információkeresés lehetőségeiről az internet időszakát megelőző korban az „online” információkeresés úttörői, olvassa el ezt az összeállítást: *Early pioneers tell their stories*.⁹¹

12.7.2 A Sulinet Digitális Tudásbázis

Az SDT a közoktatási évfolyamokon a műveltségi területeket, illetve a szakképzésben az egyes szakmacsoportok ismeretanyagát felölelő elektronikus tananyag-adatbázis. 2004 szeptembere óta érhető el az SDT web-es felülete (<http://sdt.sulinet.hu>) és a keretrendszerben kínált tartalmak, amelyek oktatási célra mindenki számára szabadon és díjmentesen érhetők el.

Fő feladata tananyagok, illetve egyéb, oktatásban felhasználható tartalmak létrehozásának, szerkesztésének, szétosztásának és felhasználásának a támogatása, célja az, hogy a pedagógusok számára lehetővé tegye az előre elkészített tananyagok testreszabását, illetve teljesen új tananyagok készítését és publikálását.

Az SDT-n belül elvégezhető legfontosabb tevékenység a tananyagok lejátszása. Ez elsődlegesen a tananyagok tartalmának megjelenítését és a tananyagon belüli navigációt foglalja magában, illetve azokat a funkciókat, amelyek ezt egyszerűsítik, rutinszerűvé teszik, a tanulást/tanítást segítik.

A másik fontos tevékenység a tananyagkészítés, amely új tananyagok létrehozását illetve létező tananyagok módosítását jelenti, akár egyéni felhasználók (tanárok, tanulók), akár szervezett tananyag-készítési projektek (pl. központi, pályázati formában történő tananyag-fejlesztés) formájában.

Az SDT rendszer funkcióit különböző felhasználói felületeken keresztül lehet elérni.

12.8 A TUDOMÁNYOS KUTATÁS SEGÍTÉSE E-LEARNINGES KÖNYVTÁRI ESZKÖZÖKKEL

12.8.1 Az EISZ

Az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) nemzeti program keretében a felsőoktatás és a tudományos kutatás számára nélkülözhetetlen elektronikus információforrásokat központilag, nemzeti licenc alapján vásárolják meg és a használatra jogosult intézmények kutatói, oktatói, hallgatói számára ingyenesen teszik elérhetővé.

Az EISZ az Eduport felsőoktatási portál honlapján keresztül érhető el (<http://www.eduport.hu>), vagy közvetlenül a (<http://www.eisz.hu>) címen.

Az Elektronikus Információszolgáltatás körébe jelenleg az alábbi adatbázisok tartoznak azzal a megszorítással, hogy 2009-től a felhasználók csak az intézményük által igényelt és

⁹⁰ *How Databases are Constructe*. URL:

http://gep.dialog.com/instruction/workbook/2006/2006_intro_for_infopros_sec3.pdf (Letöltés: 2011. 05. 18.)

⁹¹ Bjorner, Susanne – Ardito, Stephanie C.: *Early pioneers tell their stories*. URL:

<http://www.dialog.com/about/history/pioneers1.pdf> (Letöltés: 2011. 05. 18.)

támogatott adatbázisokhoz férhetnek hozzá, mivel az EISZ keretein belül elérhető adatbázisok előfizetési díjához a tagintézményeknek önrésszel kell hozzájárulniuk.

A legnépszerűbb három adatbázis

A *Web of Science* (WoS) az ISI (Institute for Scientific Information) bibliográfiai adatbázisa. A WoS szolgáltatása a tudománymetriai elemzéseket lehetővé tevő citációs index három fő tudományterületen:

- Arts & Humanities Citation Index: művészetek és bölcsészettudomány,
- Science Citation Index Expanded & SciSearch: természet- és műszaki tudományok,
- Social Sciences Citation Index & Social SciSearch: társadalomtudományok.

A *Science Direct* az Elsevier tudományos kiadó fulltext és bibliográfiai adatbázisa a természettudományos, műszaki és orvosi folyóiratok nyomtatott és elektronikus formában való terjesztésére.

A *JSTOR* adatbázis 24 tudományág több mint ezer folyóiratának teljes szövegét tartalmazza angol nyelven.

Az EISZ keretében szolgáltatott további adatbázisok is elérhetők, mint például az Akadémiai Kiadó, a Scriptum Kiadó, a Springer Kiadó adatbázisai, folyóiratok, mint például a Science Magazine, szakadatbázisok, mint a Reaxys kémiai adatbázis, a MathSciNet, a Zoological Record, a Grove Music Online, az online zenekutatás vezető adatbázisa stb.

12.9 E-LEARNINGGEL TÁMOGATOTT TANFOLYAMOK LEHETŐSÉGEI AZ ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁRAK HASZNÁLATÁRÓL

A világhálón ma már sok elektronikus könyvtár kínálja a belépést felhasználóinak, ezért arra nem vállalkozhatunk, hogy valamennyiről szót ejtsünk.

Ebben a fejezetben az alábbi elektronikus könyvtárak anyagának bemutatásáról lesz szó egy-egy konkrét témakör keretében:

- Magyar Elektronikus Könyvtár projekt,
- az Országos Széchényi Könyvtár Digitális Könyvtára,
- Az Európai Könyvtár (TEL),
- az Europeana,
- New York Public Library Digital Gallery,
- a World Digital Library.

12.9.1 Elektronikus könyvtárak használatának bemutatása a könyvművészet témaköréhez kapcsolódva

Az elektronikus könyvtárak működésének bemutatására készülő tananyag kiindulópontja többféleképpen is elképzelhető attól függően, hogy milyen célt kívánunk elérni a tananyaggal és kik számára készül.

Célunk lehet például a vizuális írás-olvasás-készség fejlesztése, amihez szeretnénk felhasználni a digitális könyvtárakból elérhető *könyvművészeti* anyagokat, és miközben bemutatjuk a keresést, információkat nyújtunk az adatbázisok használatáról.

Kiindulásul a Magyar Elektronikus Könyvtár projekt adatbázisait használjuk.

A MEK projekt adatbázisai közvetlenül kapcsolódnak egymáshoz egy kényelmes keresést téve ezzel lehetővé.

A Magyar Elektronikus Könyvtár projekt első eredménye a könyvjellegű anyagok gyűjteménye (<http://mek.oszk.hu>), a második az időszaki kiadványok adatbázisa (<http://epa.oszk.hu>), majd 2007-ben a képarchívum (<http://keptar.oszk.hu>). A képarchívum azoknak a magyar vonatkozású és oktatási, tudományos, kulturális szempontból értékes digitális dokumentumoknak a gyűjteménye, amelyek egyrészt a MEK és az EPA állományában levő kiadványok válogatott képanyagát, másrészt az interneten, CD-n, illetve DVD-n megjelenő digitális képeket tartalmazza.

A *Világkönyvtár* (<http://www.mek.oszk.hu/html/virtualis.html>) a MEK „kijárata” más elektronikus és hagyományos könyvtárak, szövegtárak, könyvkiadói és -forgalmazói oldalak, adatbázisok, internetes keresők felé.

A *könyvművészet* témakör keresését a *Digitális Képarchívum* böngészőjéből indítjuk, miközben a böngészés funkció bemutatására is alkalmunk nyílik. A találatok megjelenésekor be lehet mutatni a további kapcsolódási lehetőségeket a MEK-hez, illetve az EPA-hoz. Az EPA-ból történő kereséskor célszerű kitérni a „távoli elérésű”, „archivált” és az „offline kiadvány” szimbólumainak a magyarázatára.

Más könyvművészeti kép keresésén keresztül alkalmunk nyílik több jelentős online gyűjtemény használatának a bemutatására is.

Az Országos Széchényi Könyvtár Digitális Könyvtárának, az OSZKDK-nak (<http://oszkdk.oszk.hu>) a gerincét a kiadók elektronikus dokumentumainak kötelezpéldányai jelentik. Ezek a dokumentumok a szerzői jogi korlátozások figyelembevételével vagy szabadon, bárki által megtekinthetők, vagy az OSZK zárt hálózatán belül férhetők hozzá.

217. kép *A Hess András-féle és a Thuróczi-krónia az OSZKDK-ban*

Az *Európai Könyvtár* (TEL = The European Library) közös online belépési pont Európa nemzeti könyvtárainak gyűjteményeibe. A források között digitalizált könyvek, fotók, térképek, hangfelvételek, videók, kották stb. találhatók, illetve elérhetők a *nemzeti könyvtárak* online katalógusai is. A TEL továbbfejlesztéseként jött létre 2005-ben az *Európai Digitális Könyvtár* (EDL), más néven *Europeana*, amely már nem csak a nemzeti könyvtárak anyagainak, hanem minden, projekthez csatlakozó gyűjteménynek a közös kereső felülete. E projekt keretében teljessé vált az EU könyvtárfelfogása, ami e fogalomban egyesítette a kulturális örökség-őrző intézményeket: könyvtárakat, levéltárakat, múzeumokat, audiovizuális archívumokat.

Magyar részről hat közreműködője van a projektnek:

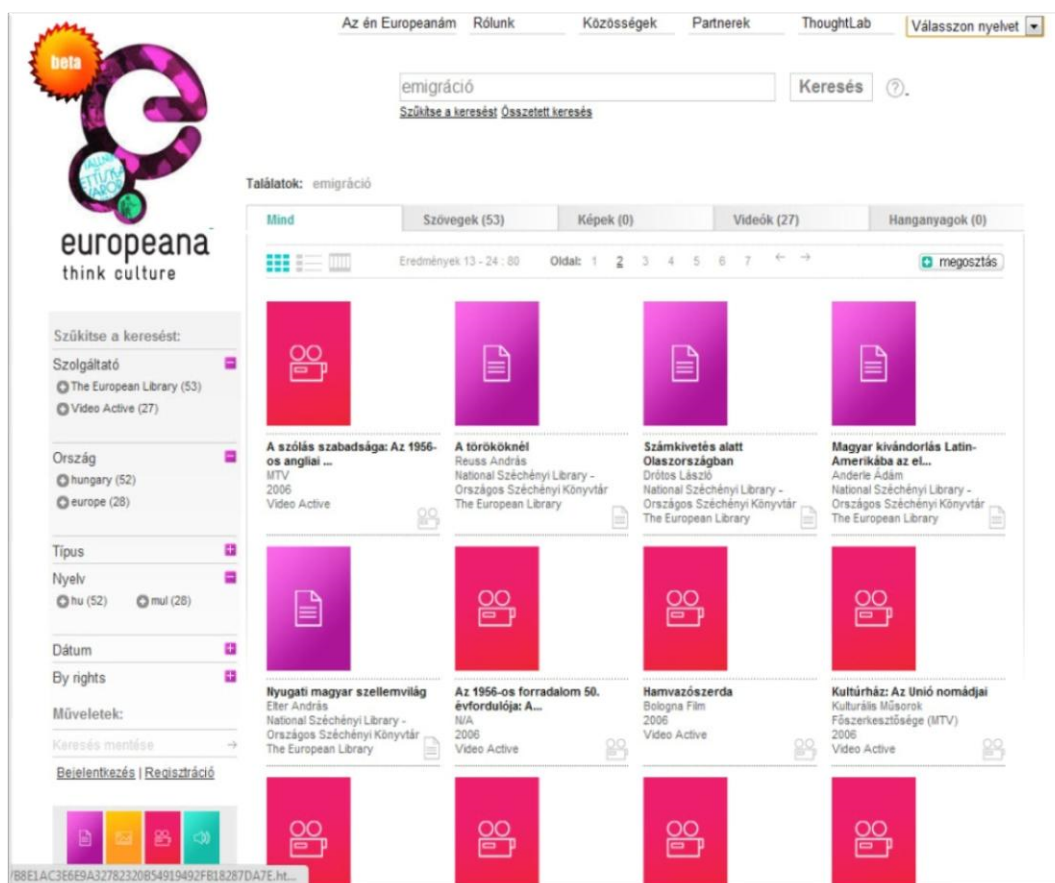
- Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtár (OSZK MEK)
- Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA)
- Nemzeti Digitális Adattár (NDA)
- Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM)
- Magyar Rádió Archívuma (MR Archívum)
- Magyar Nemzeti Filmarchívum (MNF)

Az Europeana-ban a könyvművészet további jelentős darabjait találhatjuk meg. Ez alkalmat ad az Europeana arculatának a bemutatására. Információt kaphatnak a felhasználók az Europeana és a TEL kapcsolatáról, a keresés nyelvéről, a linkek szerepéről, amelyekkel a dokumentumok kapcsolódnak az eredeti szolgáltató intézményhez, így a rendelkezésre álló elemek letölthetősége attól függ, hogy a tulajdonos intézmények biztosítanak-e erre lehetőséget.

12.9.2 Elektronikus könyvtárak anyagának bemutatása a magyar emigráció témaköréhez kapcsolódva

Mind az 1848/49-es, mind a 19. század végi-20. század eleji, majd az 1956-os emigráció olyan állomásai történelmünknek, amelyek szélesebb érdeklődésre tarthatnak számot és hatásait napjainkban is érzékeljük.

Az emigráció dokumentumainak keresését indítsuk az *Europeana*-ból!

218. kép A magyar emigrációval kapcsolatos, különböző gyűjteményekből származó szövegek és és televíziós dokumentumfilmek az Europeana egyik oldalán

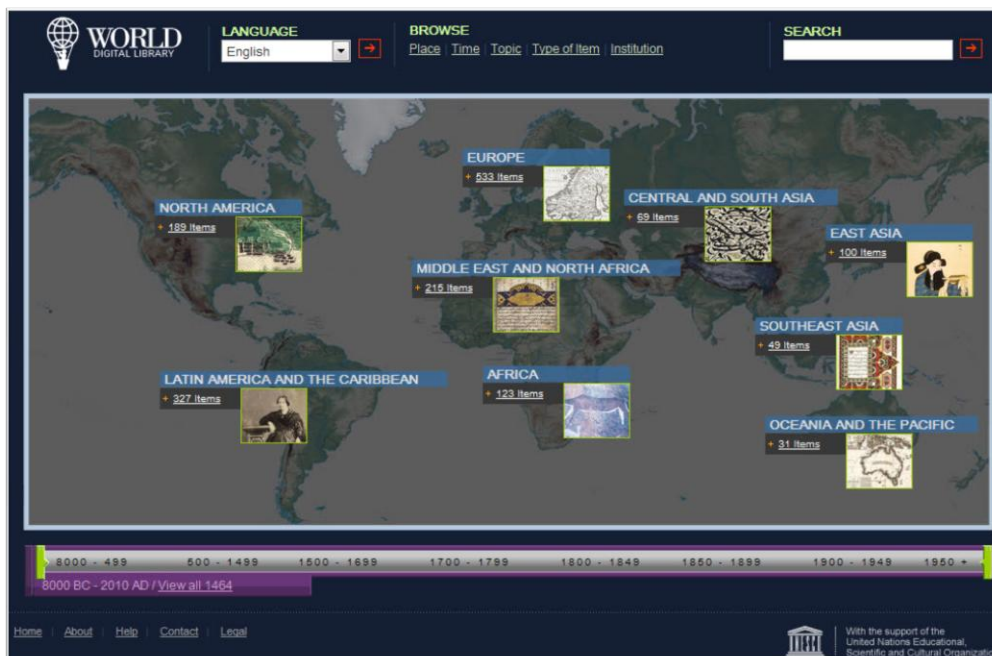
A fenti képen is látható, hogy a keresett témában jelentős számú szöveg és videofelvétel található. Ezeken keresztül be lehet mutatni az őrző intézményeket, a dokumentumokat leíró metaadatok értelmezését, a források hozzáférhetőségéről szóló információkat.

Az emigráció Europeana-beli keresésének témája átvezethet illuminált kéziratok, történelmi térképek, patinás poszterek, régi nyomtatványok, fényképek digitalizált változatait kínáló *New York Public Library Digital Gallery* gyűjteményének a bemutatásához. Mivel a 19. század végének, 20. század elejének magyar emigránsai New York Ellis Island kikötőjében szálltak partra, a NYPL anyagában számos magyar vonatkozást találhat az érdeklődő, ami motiváló tényező lehet a digitális könyvtárak anyagainak felfedezésére.

219. kép *Emigránsok iratainak ellenőrzése*

Az EU által finanszírozott Europeana mellett a másik nemzetközi gyűjtőkörű digitális könyvtár a World Digital Library (<http://www.wdl.org>). A projekt legfőbb támogatója a Library of Congress volt, de létrehozásában arab, kínai, orosz és európai államok is részt vállaltak. 2009. április 21-én avatták fel az ENSZ oktatási, tudományos és kulturális szervezetének párizsi székházában.

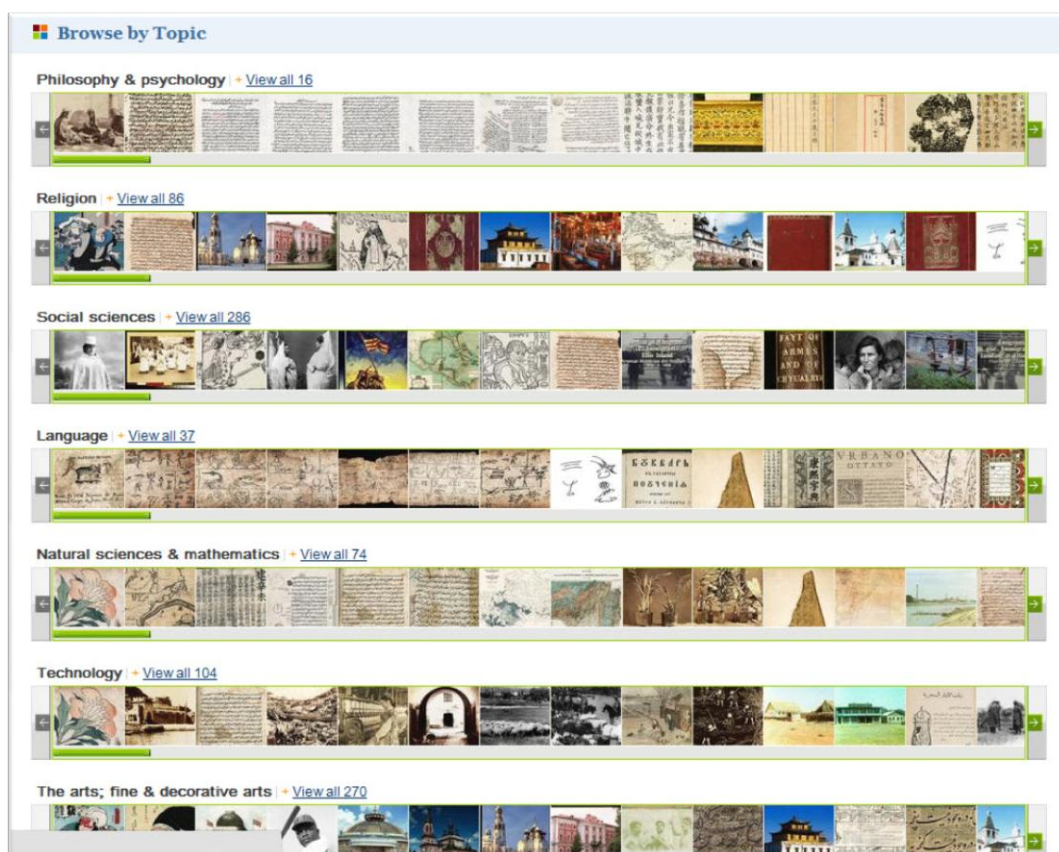

220. kép *A WDL nyitó képernyője*

A gyűjteményben felbecsülhetetlen értékű ókori kínai könyvektől kezdve, perzsa kalligráfiákon keresztül korai latin-amerikai fotókig sok kincs található. Magyarország eddig hét művet ajánlott fel, köztük vannak Benyovszky Móric memoárjai és Magyar László afrikai feljegyzései.

A Digitális Világkönyvtár jelenleg kizárólag az ENSZ hivatalos nyelvein, vagyis angolul, franciául, arabul, kínaiul, oroszul és spanyolul, valamint portugálul érhető el. Akit Európa történelme érdekel, annak elég csak rákattintania a kontinens virtuális térképére és több tucat információval szembesül.

Az adatok rendszerezhetők korok, médiatípusok és témák szerint. Emellett lesz fordítási és szövegfelolvasási funkció, valamint a gyűjtemény minden darabjához tartozik leírás és a képeknél alkalmazható lesz egy nagyítási funkció is.

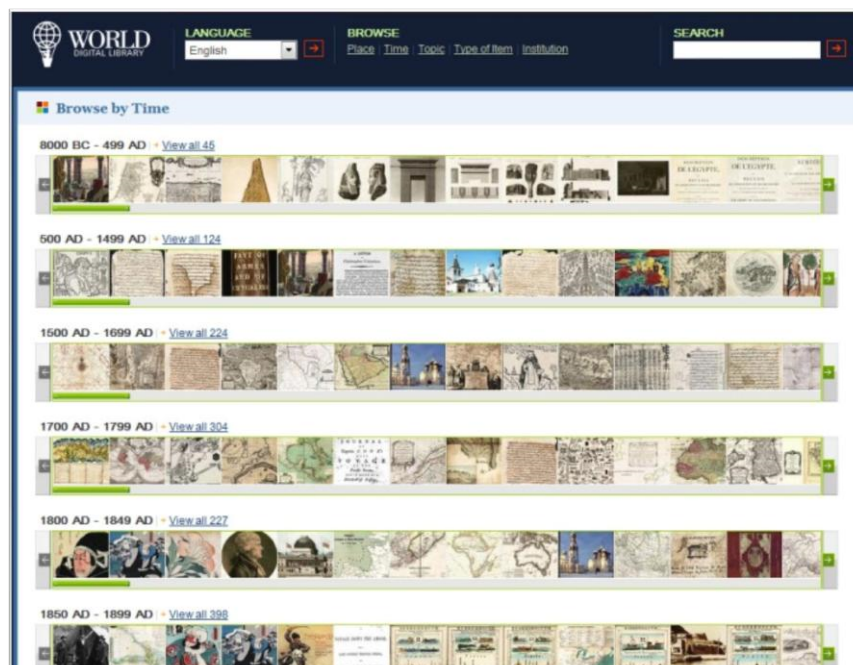

221. kép Bőngészés témakörök szerint a WDL anyagában

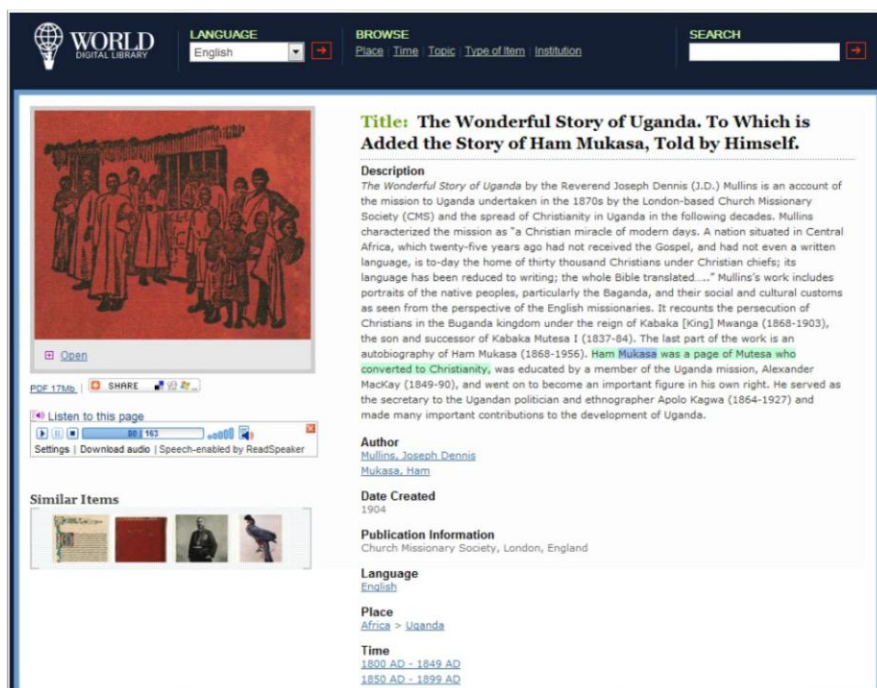
A WDL tartalmának, keresési lehetőségeinek ismertetésekor megmaradhatunk a korábban már az Europeana-ban is keresett emigráció témakörénél. Az Europeana szövegeket, televíziós dokumentumfilmeket tesz elérhetővé a témáról, míg a WDL anyagai között korabeli némafilm-felvételek is találhatók.

222. kép 1906-ban készült filmfelvétel emigránsok érkezéséről New York-ba

223. kép Idősor szerinti böngészés a WDL-ben

224. kép Ugandai misszionáriusok történetéhez kapcsolódó kép- és hanganyag a WDL-ben

12.10 ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Milyen a Magyar Elektronikus Könyvtár projekt természete?
2. Mit tartalmaz a MEK?
3. Mit tartalmaz az EPA?
4. Mit tartalmaz a DK?
5. Mit nem tartalmaz a DK?
6. Mutassa be a Magyar Elektronikus Könyvtár projektet!
7. Hasonlítsa össze a TEL-t és az Europeana-t!
8. Mi a feladata az SDT-nek?
9. Sorolja fel az EISZ legfontosabb adatbázisait!
10. Mi véleménye az OSZKDK-ban való keresés módjáról?

12.11 AJÁNLOTT IRODALOM

- Czeglédi László: E-learning könyvtár: a fogalom és a megvalósítás. In: *Tudományos és műszaki tájékoztatás*, 54. évf. 8. sz. (2007), p. 353-358.
- Czeglédi László: E-learning könyvtári megvalósítások. In: *Agria Media 2006*. Szerk. Tompa Klára, Nádasi András. Eger, EKF Liceum K., 2007. p. 102-107.
- Horváth Cz. János: Tudás a térben. In: *Felnőttképzés*, 3. évf. 2/3. sz. (2005), p. 31-34.p.